

Suonokiperhonen

Gulringad gräsfrjäril
Erebia embla

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Luonnehdinta

Suonokiperhonen on keskikokoinen tummanruskea perhonen, jonka siipiväli on 42–51 mm. Sekä etu- että takasiiven yläpinnalla on mustia silmätäpliä, joita ympäröivät kellertävänoranssit renkaat – tavallisemmalla ja tummemmalla metsänokiperhosella (*Erebia ligea*) täplävyön tausta on laajalti tiilenpunainen. Suonokiperhosen etusiivessä kaksi etumaista täplää ovat muita suuremmat ja niissä voi olla valkoiset keskukset. Myös siipien alapuoli on tummanruskea; etusiivissä on oranssikehäiset silmätäplät, mutta takasiivissä on niiden sijasta mustia pieniä pilkkuja. Lapissa esiintyvistä kairanokiperhosesta (*Erebia disa*) lajin erottaa takasiiven yläpinnalla olevista silmätäplistä, joita kairanokiperhosella ei ole.

Elinympäristö ja levinneisyys

Suonokiperhonen on vaateliias suolaji. Perhonen elää varsinkin suuri- ja tiheäpuustoisilla rämeillä ja kituliaissa kuusikorvissa, joita läikittävät pienet aukkoapaikat. Pohjoisessa laji tavataan myös kuivemmissä kangasmetsissä, mahdollisesti siirtymässä suolta toiselle. Suonokiperhosen yhdyskunnat ovat tyypillisesti pieniä paikalliskantoja.

Perhonen istuskelee usein auringonpaisteisten mäntyjen rungoilla. Suonokiperhonen lentää pääosin kesäkuussa, mutta Lapissa lento päättyy vasta heinäkuun puolivälissä. Toukka elää saroilla (*Carex*). Aikaisemmin lajia on esiintynyt lähes koko Manner-Suomessa, mutta Vaasa-Joensuu-linjan eteläpuolelta on tiedossa enää harvoja esiintymiä. Pohjoisessa perhosta tavataan joka vuosi, mutta Etelä- ja Keski-Suomessa suonokiperhosen havainnot painottuvat parittomiin vuosiin.

Nykytila ja uhkatekijät

Suonokiperhonen on harvinaistunut ja hävinnyt viimeisten vuosikymmenien aikana laajalti eteläisimmästä Suomesta ja taantunut voimakkaasti muuallakin maan etelä- ja keski-osissa. Pohjoisempaan Vaasa-Joensuu-linjalta alkaen laji on edelleen melko yleinen, joskin yleensä vähälukuinen. Laji on taantunut etenkin soiden ojitusten takia. Perhonen ei siedä elinympäristönsä kuivumista ja se katoaa nopeasti suotai metsäojituksen jälkeen. Nykyisin suonokiperhosta uhkaa ojitusten ja elinpaikkojen kuivumisen ohella ilmaston lämpeneminen. Lajilla on tyypillisesti voimakkaita kannanvaihteluita, jolloin pienellä ja eristyneellä paikallispopulaatiolla on suuri riski tuhoutua monenlaisten satunnaistekijöiden vaikutuksesta.

Hoitosuosituks

Suonokiperhosen elinympäristöt tulisi jättää ojitusten ja kunnostusojitusten ulkopuolelle. Suonokiperhosen elinympäristöjä tulisi hakata vain poimintahakkuilla tai jatkuvan kasvatuksen periaatteella, ylläpitäen puuston riittävää peitteisyyttä. Suonokiperhonen tarvitsee elinpaikallaan lepäilyyn sopivaa puustoa. Lajin elinympäristöjen tilaa voidaan myös parantaa palauttamalla soiden vesitaloutta luonnontilaisemmaksi tukkimalla oja.

Lähteet

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Silvonen, K., Top-Jensen, M. & Fibiger, M. 2014. Suomen päivä- ja yöperhoset – maastokäsikirja (A field guide to the butterflies and moths of Finland), Oestermarie, 822 s.
- Suomen Lajitietokeskus, suonokiperhonen. Saatavilla: <https://laji.fi/taxon/MX.60982> Viitattu 23.11.2022.

Kuva: Pekka Malinen, CC-BY-SA-4.0, [Laji.fi](https://laji.fi)